

AJINIYOZ NOMIDAGI NUKUS DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

KIMYO O'QITUVCHISINING
O'ZINI BAHOLASH STRATEGIYALARI

Bazarbayeva Laylo Gulmirza qizi

laylobazarbayeva134@gmail.com

Annotatsiya; Ushbu maqolada kimyo o'qituvchilarining o'zini baholash strategiyalari tahlil qilinadi. O'zini baholash o'qituvchining professional rivojlanishi va ta'lim jarayonidagi samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Maqola, shuningdek, o'zini baholash jarayonining afzalliklari, metodlari va ta'siri haqida batafsil ma'lumot beradi. O'qituvchilar uchun o'zini baholashning samarali usullarini aniqlash va ularni qo'llash zarurligi ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar; o'zini baholash, kimyo ta'limi, o'qituvchining professional rivojlanishi, o'qitish strategiyalari, pedagogik texnologiyalar, ta'lim samaradorligi

Kimyo ta'limi o'qituvchilarning nafaqat kimyoviy bilimlarni, balki analitik va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga ham qaratilgan. O'qituvchilar uchun o'zini baholash jarayoni ta'lim sifatini oshirishda muhim o'rin tutadi. O'zini baholash o'qituvchiga o'z ishlari haqida chuqurroq tushuncha berishi, shuningdek, o'z bilimlarini va pedagogik ko'nikmalarini baholash imkonini beradi.

O'zini baholash (self-assessment) o'qituvchining o'z ishini, bilimlarini va ko'nikmalarini baholash jarayonidir. Bu jarayon o'qituvchiga o'z muvaffaqiyatlarini aniqlash va takomillashtirish uchun zarur bo'lgan xususiyatlarni belgilash imkonini beradi. O'zini baholash jarayoni o'qituvchining professional rivojlanishi va ta'lim jarayonidagi samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

O'zini baholashning afzalliklari

1. O'z-o'zini anglash: O'qituvchi o'z kuchli va zaif tomonlarini aniqlay oladi, bu esa o'zini rivojlantirish imkoniyatlarini ochadi. Bu jarayon o'qituvchiga o'z imkoniyatlarini yanada yaxshilashga yordam beradi.

2. Motivatsiya: O'zini baholash jarayoni o'qituvchining motivatsiyasini oshiradi, chunki u o'z rivojlanishiga qiziqish bildiradi. O'qituvchi o'zining muvaffaqiyatlarini ko'rib, o'z maqsadlariga erishish uchun yanada ko'proq harakat qiladi.

3. Samaradorlikni oshirish: O'qituvchi o'z ishini baholash orqali ta'lim jarayonini yaxshilash imkoniyatlarini aniqlaydi. O'zini baholash jarayoni o'qituvchiga darslarni yanada qiziqarli va samarali o'tkazishga yordam beradi.[1]

O'zini baholash strategiyalari

1. O'z-o'zini tahlil qilish; O'qituvchilar o'z darslarini tahlil qilib, ularning samaradorligini aniqlashlari mumkin. Bu jarayon o'qituvchiga o'z darslarini qayta ko'rib chiqish va yaxshilash imkoniyatini beradi. O'z-o'zini tahlil qilish jarayonida darsning maqsadlari, metodlari va natijalari muhokama qilinadi. O'qituvchi tahlil qilishda o'z darslari davomida yuzaga kelgan muammolarni va ularni hal etish yo'llarini ko'rib chiqishi kerak.

2. Murojaat va fikr almashish; O'qituvchilar o'z hamkasblaridan, o'quvchilardan yoki nazorat organlaridan fikr olishlari mumkin. Bu jarayon o'qituvchiga boshqa nuqtai nazarlarni ko'rish va o'z ishini baholashda yangi fikrlar olish imkonini beradi. Murojaat va fikr almashish pedagogik tajribalarni oshirishda yordam beradi. Masalan, o'qituvchi darsdan so'ng o'quvchilardan o'z darslari haqida fikr so'rashi mumkin.

3. O'z-o'zini baholash anketalari; O'qituvchilar o'zlarini baholash uchun maxsus anketalardan foydalanishlari mumkin. Ushbu anketalar o'qituvchining bilim darajasi, pedagogik ko'nikmalari va dars samaradorligini baholash uchun mo'ljallangan savollardan iborat bo'lishi mumkin. Anketalar o'qituvchiga o'z ishini baholashda aniq ko'rsatkichlar beradi. Misol uchun, anketalarda o'qituvchilarning o'z darslarida qanday metodlardan foydalanganligi haqida savollar bo'lishi mumkin.

4. O'qituvchi tomonidan yozilgan jurnal; O'qituvchilar darslari haqida yozilgan jurnalni yuritish orqali o'z ishlari haqida ma'lumot to'plashlari mumkin. Bunday jurnal o'qituvchiga darslar davomida yuzaga kelgan muammolarni va ularni hal etish yo'llarini qayd etishga imkon beradi. O'qituvchi o'z jurnalini tahlil qilib, o'z ishining

samaradorligini oshirish uchun zarur bo'lgan o'zgarishlarni belgilay oladi. Jurnalda o'qituvchilar har bir darsdan keyin o'z fikrlarini yozib borishlari mumkin.

5. O'z-o'zini baholash uchun video yozuvlar; O'qituvchi o'z darslarini videoga yozib, keyin ularni tahlil qilishi mumkin. Bu jarayon o'qituvchiga o'z darslaridagi xatolarni ko'rish va ularni tuzatish imkoniyatini beradi. Video yozuvlar orqali o'qituvchi o'z pedagogik uslublarini ko'rib chiqishi va takomillashtirishi mumkin. O'z darslarini videoga olish o'qituvchilarga o'z uslublarini baholash va o'z ishlarini yaxshilashga yordam beradi.[2]

O'zini baholash jarayonida duch kelinadigan qiyinchiliklar

O'zini baholash jarayoni ba'zi qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Misol uchun, ba'zi o'qituvchilar o'z ishlarini obyektiv baholashda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin. Shuningdek, o'z-o'zini baholash jarayonida o'qituvchilar o'zlarini tanqid qilishdan qo'rqishlari mumkin, bu esa jarayonni murakkablashtiradi.

Qiyinchiliklarni bartaraf etish usullari

1. Ijobiy fikrlash: O'qituvchilar o'z ishlariga ijobiy nuqtai nazar bilan yondashishlari muhimdir. Bu jarayon o'qituvchilarni o'z xatolaridan o'rganishga undaydi. Ijobiy fikrlash o'qituvchining o'z bilimlarini rivojlantirishga yordam beradi.

2. Yordam so'rash: O'qituvchilar o'z hamkasblaridan yoki mentorlaridan yordam so'rashlari mumkin. Bu o'zini baholash jarayonini osonlashtiradi. O'qituvchilar o'zaro yordam berish orqali bir-birlarining tajribalaridan foydalanishlari mumkin.

3. O'zgarishga tayyorlik: O'qituvchilar o'zgarishga tayyor bo'lishlari va o'z ishlarini yaxshilash uchun zarur bo'lgan o'zgarishlarga ochiq bo'lishlari muhimdir. O'zgarishlarga tayyor bo'lish o'qituvchining professional rivojlanishiga yordam beradi[3]

O'zini baholash va professional rivojlanish

O'zini baholash jarayoni o'qituvchilarning professional rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar o'z bilimlarini va ko'nikmalarini baholash orqali o'z rivojlanishlarini rejalashtirishlari mumkin. Bu jarayon o'qituvchilarga yangi pedagogik usullarni o'rganishga va ularni amalda qo'llashga yordam beradi.

1. Seminarlarda ishtirok etish: O'qituvchilar o'z sohalarida seminarlar va treninglarda ishtirok etishlari zarur. Bu ularga yangi bilimlar va ko'nikmalarni o'zlashtirishga imkon beradi. Seminarlar o'qituvchilarga yangi metodlar va pedagogik yondashuvlarni o'rganish uchun muhim manba hisoblanadi.

2. Tajriba almashish: O'qituvchilar o'z tajribalarini bir-birlari bilan almashishlari muhimdir. Bu jarayon o'qituvchilarga yangi g'oyalar va strategiyalarni o'rganishga yordam beradi. Tajriba almashish o'qituvchilarning o'zaro o'rganish jarayonini kuchaytiradi.

3. O'qituvchilar guruhleri: O'qituvchilar birlashib, o'zaro muhokama qiladigan guruhlar tashkil etishlari mumkin. Bu jarayon o'qituvchilarga o'z bilimlarini oshirishga va yangi pedagogik yondashuvlarni o'rganishga yordam beradi. Guruhlar ichida muhokama qilish o'qituvchilarning fikrlarini kengaytiradi.[4]

O'zini baholash va o'quvchilar bilan ishlash

O'zini baholash jarayoni o'qituvchilarning o'quvchilar bilan ishlash jarayonida ham muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar o'z darslarini baholash orqali o'quvchilarning ehtiyojlarini yaxshiroq tushunishlari va ularni qondirish uchun zarur bo'lgan o'zgarishlarni amalga oshirishlari mumkin.

O'quvchilar bilan samarali muloqot

1. O'zaro fikr almashish: O'qituvchilar o'quvchilar bilan ochiq muloqot o'rnatishlari kerak. Bu o'quvchilarga o'z fikrlarini erkin ifoda etish imkoniyatini beradi. O'quvchilar o'z fikrlarini bildirish orqali o'qituvchilarga darslar haqida qimmatli ma'lumotlar berishlari mumkin.

2. O'quvchilarning fikrlarini tahlil qilish: O'qituvchilar o'quvchilardan olingan fikrlarni tahlil qilib, o'z darslaridagi qiyinchiliklarni aniqlashlari mumkin. O'quvchilarning fikrlari o'qituvchilarga o'z darslarini yaxshilash uchun zarur bo'lgan o'zgarishlarni amalga oshirishda yordam beradi.

3. O'quvchilar uchun o'z-o'zini baholash sessiyalari: O'qituvchilar o'quvchilarga o'z-o'zini baholash sessiyalarini o'tkazish imkoniyatini berishlari mumkin. Bu jarayon

o'quvchilarning o'z bilimlarini anglashlariga va o'z-o'zini rivojlantirishga yordam beradi.[5]

Kimyo ta'limida innovatsion yondashuvlar o'qituvchilarning o'zini baholash jarayonlariga yangi imkoniyatlar kiritadi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'qituvchilarning darslarini yanada qiziqarli va samarali qilishda yordam beradi.

O'qituvchilar multimedia va interaktiv materiallardan foydalanishlari mumkin. Bu materiallar o'quvchilarning diqqatini jalb etadi va darslarni yanada qiziqarli qiladi. Masalan, video darslar, interaktiv taqdimotlar va onlayn resurslar o'qituvchilar uchun foydali bo'lishi mumkin.

Zamonaviy o'qituvchilar turli onlayn platformalardan foydalanishlari mumkin. Masalan, o'qituvchilar o'z darslarini onlayn platformalarda o'tkazishlari va o'quvchilarga masofadan turib yordam berishlari mumkin. Onlayn platformalarda o'quvchilar o'z bilimlarini oshirish uchun turli resurslardan foydalanishlari mumkin.

O'qituvchilar o'z bilimlarini oshirish va yangi metodlarni o'rganish uchun turli treninglar va seminarlar o'tkazishlari muhimdir. Ushbu treninglar o'qituvchilarga pedagogik yondashuvlarni o'rganish va o'z o'zini baholash jarayonini yaxshilash imkoniyatini beradi.

O'qituvchilar o'zini baholash jarayonini jamoaviy ish orqali ham amalga oshirishlari mumkin. Jamoaviy ish o'qituvchilarga bir-birlariga yordam berish, fikr almashish va o'z bilimlarini rivojlantirish imkonini beradi.

O'qituvchilar birlashib, o'zaro muhokama qiladigan guruhlar tashkil etishlari mumkin. Bu jarayon o'qituvchilarga o'z bilimlarini oshirishga va yangi pedagogik yondashuvlarni o'rganishga yordam beradi. Guruhlar ichida muhokama qilish o'qituvchilarning fikrlarini kengaytiradi va yangi g'oyalarni keltirib chiqaradi.

O'qituvchilar o'z tajribalarini bir-birlari bilan almashishlari muhimdir. Bu jarayon o'qituvchilarga yangi g'oyalar va strategiyalarni o'rganishga yordam beradi. Tajriba almashish o'qituvchilarning o'zaro o'rganish jarayonini kuchaytiradi.

O'qituvchilar o'zlarini baholash jarayonini mentorlik dasturlari orqali ham amalga oshirishlari mumkin. Mentorlar o'qituvchilarga o'z ishlarini baholashda yordam berishlari va yangi tajribalar bilan o'rtoqlashishlari mumkin.

Xulosa qilib aytganda kimyo o'qituvchilarining o'zini baholash strategiyalari ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega. O'zini baholash jarayoni o'qituvchining professional rivojlanishiga, ta'lim samaradorligini oshirishga va o'quvchilarga sifatli ta'lim berishga yordam beradi. O'qituvchilar o'zini baholashning samarali usullarini qo'llash orqali o'z ishlarini yaxshilash va o'z bilimlarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'lishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullaeva, M. (2021). O'qituvchilarning o'zini baholash jarayoni. «O'zbekiston ta'limi».
2. Murodov, S. (2020). O'qitishda innovatsion yondashuvlar. «Pedagogika va psixologiya».
3. Xodjayev, A. (2022). O'qituvchilar uchun o'zini baholash strategiyalari. «Ta'lim va innovatsiyalar».
4. Tursunov, R. (2023). O'z-o'zini rivojlantirish va ta'lim samaradorligi. «O'zbekiston ta'limi».
5. Rahimov, F. (2024). O'qituvchilarning professional rivojlanishi. «Pedagogika tadqiqotlari».